

Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna – systempartier i olika uppväxtmiljö?

En teoriprovande uppsats om danska och svenska etablerade
partier och deras strategier för att bemöta enfrågepartier

Abstract

During the last two decades, we have seen a rise of right-wing populist parties in Europe. In Sweden and Denmark, the support for the two right-wing parties, The Sweden Democrats and The Danish People's party, deviate from each other. The Sweden Democrats is still on the rise, while The Danish People's party have lost almost all their support. **Why?** This is a theory-testing investigation of Bonnie Meguid's theory on "mainstream-parties" and their strategies to meet "nisch-parties". We conduct the examination by investigating Sweden and Denmark using a most-similar design method. Our units of analysis are, in Sweden: The Sweden Democrats, The Social Democrats and The Moderate party, and in Denmark: The Danish People's Party, The Social Democrats and The Conservative People's Party. We examine each party's election manifesto for each election, and compare them to the election results. We found that the Danish, mainstream-parties have taken over the ownership of the nisch-party's main question. In Sweden, however, the mainstream-parties did not achieve the same results. We are able to conclude that Meguid's theory is not fully sufficient – there are several other factors that may affect the party's election results.

Nyckelord: Etablerade-partier, nischpartier, valresultat, Sverigedemokraterna, Dansk Folkeparti

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Problemformulering, syfte & frågeställning	1
2	Teori	3
2.1	Mudde och de högerradikala	3
2.2	Meguid´s teori ring etablerade partiers strategi för att bemöta nischade-partier ⁴	
2.3	Bakgrund och tidigare forskning.....	4
3	Material och avgränsningar	6
3.1	Källkritik	7
3.2	Primär- och sekundärmaterial	8
4	Metod	9
5	Valresultat	11
5.1	Svenska riksdagsvalet 2014	11
5.2	Svenska riksdagsvalet 2018	12
5.3	Svenska riksdagsvalet 2022	13
5.4	Dansk folketingsvalet 2015.....	14
5.5	Danska folketingsvalet 2019	15
5.6	Danska folketingsvalet 2022	16
6	Analys	18
7	Slutsats	21
8	Referenser	23

(Antal ord: 7989)

1 Inledning

I juni 2015 hölls val till Folketinget i Danmark. Snart stod det klart att ett maktskifte var oundvikligt: det blå blocket hade besegrat Socialdemokraterne och slitit makten ur deras händer. Men det fanns ett parti som stack ut, som nästan hade dubblat sitt väljarstöd sedan det förra valet; mer än var femte dansk – 21,1 % av befolkningen – hade lagt sin röst på det nationalistiska och högerpopulistiska partiet Dansk Folkeparti.

Samtidigt, på andra sidan sundet, hade deras systerparti Sverigedemokraterna just inlett sin andra mandatperiod som medlemmar i det nationella parlamentet. Med 12,86 % av väljarkårens stöd hade partiet nu blivit en politisk spelare, omöjlig att försumma (Valmyndigheten, 2014). Sverigedemokraterna och Dansk Folkeparti tycktes vandra samma raka väg uppåt.

Sju år senare, 2022, hålls val nästan samtidigt i grannländerna; i september till den svenska riksdagen, i oktober till det danska folketinget. Sverigedemokraterna gör sitt bästa val någonsin och vinner 20,54 % av svenska folkets röster. Det är nu riksdagens andra största parti och reell politisk makt börjar skymta i horisonten. I samma ögonblick räknas rösterna i det danska valet, och för Dansk Folkeparti framstår rekordvalet 2015 alltmer som ett minne blott: det får nöja sig med 2,64 %.

Vad hände?

1.1 Problemformulering, syfte & frågeställning

Vår uppsats består av en teoriprovande undersökning, i vilken vi granskar vad som hände under de sju åren – varför började väljarstöden för systerpartierna Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna att avvika från varandra? Vår ambition är att pröva Bonnie Meguid's teori om hur beteendet hos de etablerade partierna kan påverka framgången för de så kallade "nischade" partierna. Meguid menar att det, för de etablerade partierna, finns olika strategier att tillgå som på olika sätt kommer påverka väljarstödet för de nischade partierna. Undersökningen kommer därför att bedrivas mot bakgrund av denna teori, som beskrivs mer utförligt i kapitel 2.2. Vi anser att vårt val av forskningsproblem är högst relevant, såväl inom- som utomvetenskapligt. Den inomvetenskapliga relevansen föds därför att detta är den första undersökningen som jämför de etablerade partierna i Sverige och Danmark, och med vilka strategier de har bemött nischade partier – med utgångspunkt i Bonnie Meguid's teori. Därför kan vår undersökning bidra till en bredare förståelse för orsakerna bakom väljarbeteenden. Vidare är vår undersökning utomvetenskapligt relevant då fenomenet "högerpopulistiska partier" alltså är aktuellt, såväl i Skandinavien som övriga Europa..

Överensstämmer Meguid's teori kring etablerade partiers strategier och nischade partiers valresultat med exempel från Sverige och Danmark de tre senaste valen?

- *Vilka av de tre strategierna har de etablerade partierna använt?*
- *Förändras de etablerade partiernas invandringspolitik under de tre valen?*
- *Hur påverkas valresultaten av de etablerade partiernas strategier?*

2 Teori

I det här kapitlet kommer vi gå igenom vilka teorier som kommer användas i uppsatsen. Cas Mudde's teoribeskrivning kring högerradikala partier kommer användas för att beskriva att både Sverigedemokraterna (SD) och Dansk Folkeparti (DF) bör ingå i den beskrivningen och den partifamiljen, som just – högerradikala partier, därför blir jämförelsen mellan dem en rättvis jämförelse.

Bonnie Meguid's teori kommer vara den huvudsakliga teorin i uppsatsen. Meguid's teori kring 'mainstreampartiers' strategier för att handskas med nischade-partier och att dessa strategier har en stor påverkan på de nischade-partiernas framgång. Teorin ska prövas genom att appliceras på den svenska politiken med Sverigedemokraterna, Moderaterna och Socialdemokraterna i fokus och jämföra det med det danska systemet med Dansk Folkeparti, Socialdemokraterna och Det Konservative Folkeparti för att testa Meguid's hypoteser.

Det behövs bakgrundsinformation: Vad vet vi från den tidigare forskningen om dessa partiers politik och stöd? Även tidigare forskningen kring 'party competition', som vikten för partier att vara det dominerande partiet gällande en fråga, och hur invandringsfrågan har historiskt haft en stor påverkan på många partier och nu även i Skandinavien.

2.1 Mudde och de högerradikala

De högerradikala partierna vill reformera om den liberala demokratin. De drivs av nativism och auktoritarism. Tanken om att en nation ska vara homogen och för ett 'folk'. Partierna är inte långt ifrån etnokratiska och en xenofobisk framtoning (Mudde 2022, 41, 44, 45, 46). De använder ofta populism som ett verktyg för att vinna röster, man delar in samhället i två grupper som står emot varandra; det vanliga och rena folket mot den korrupta eliten (Mudde 2022, 47). Invandringsfrågan har blivit en stor fråga för dessa partier, det är en fråga som fångar in deras centrala element och passar in i deras världsbild. Både Sverigedemokraterna och Danske Folkeparti bör räknas in i den högerradikala partifamiljen, de använder ofta en populistisk retorik, samtidigt som deras politiska förslag genomsyras av xenofobi och en vilja för ett mer auktoritärt samhälle. SD kommer från en högerextrem historik men efter år av partiförändringar blivit högerradikala. Genom att fastslå att SD och DF är snarlika partier, med liknande målsättningar blir jämförelsen mellan dem bättre. Det är två nischade-partier av liknande karaktär, istället för att jämföra två nischade-partier varav ett må vara ett 'grönt-parti' och det andra ett högerradikalt parti. Det ska hjälpa att hitta den oberoende variabeln till vår beroende variabel (valresultaten).

2.2 Meguid's teori kring etablerade partiernas strategi för att bemöta nischade-partier

Första delen av Bonnie Meguid's teori handlar om hur partier lägger upp sina strategier inför val, en fråga gällande 'party competition'. Enligt teorin är det viktigt för partierna att signalera vilka frågor som anses vara viktigast inför ett val men framförallt vikten av att verka dominera/äga en fråga i väljarnas uppfattning (Meguid 2005, 349). Nischpartierna har lyckats genom att enbart fokusera på enstaka frågor, och frågor som tidigare inte har diskuterats kan de enklare dominera, på så sätt har de kunnat vinna över väljare från båda blocken (Meguid 2005, 347-348). Förmågan att vinna väljare från båda blocken har gjort att de etablerade partierna från båda block behöver agera.

Den andra delen av Meguid's teori handlar om de etablerade partiernas strategi för att motverka nischpartiernas valresultat. Det finns tre strategier för de etablerade partierna: en går ut på att partiet inte gör något – '*dismissive*', för att signalera att det nischade partiets fråga är betydelslös (ibid, 349). Den andra taktiken är att de försöker ta över deras fråga – '*accommodation*', i hopp om att det större partiet kan ta över dominansen i frågan. Den tredje är att de etablerade partier ställer sig i motsatt riktning av det nischade-partiets ståndpunkt – '*adversarial*', vilket tvingar väljare att välja en sida (ibid, 349).

Meguid fastslår att det är de etablerade partiernas strategi har en stor påverkan på de nischade-partiernas valresultat. Men framförallt att det är både eller alla etablerades strategier tillsammans som spelar en roll, för att nischpartier har lyckats vinna över väljare från båda sidorna (Meguid 2005, 350, 354). Meguid's teori säger att om båda etablerade partierna ställer sig i motsatt riktning kommer nischpartierna att växa. Om båda partierna helt ignorerar att ta upp frågan, signalerar att det är en värdelös fråga ska det resultera med att nischpartiet förlorar väljare. Om de etablerade väljer att ta samma ställning som nischpartiet förlorar nischpartiet väljare (ibid, 354). Varianter där de inte tar samma strategi resulterar i att nischpartierna fortfarande kan gynnas, så om ett parti tar en emot ställning medan det andra partiet tar en ställning för eller ignorerar frågan, bör nischpartiet fortfarande gynnas enligt teorin. Det är den här delen av Meguid's teori som ska undersökas främst i den här uppsatsen, dels om de etablerades strategier har någon påverkan, men även Meguid's hypoteser kring hur de olika strategiska valen får olika resultat.

Genom att undersöka de etablerade partiernas valmanifest i tre efterföljande val i både Sverige och Danmark kan vi dels se olika strategier implementeras och deras effekter. De nischade-partiernas valmanifest ska undersökas för att se hur de förändras, alternativt vid närmanden – hur lika de blir. Genom att undersöka de tre senaste valen i både Sverige och Danmark kan vi se skillnad på ett nischparti där SD har ökat sina valresultat i de tre senaste valen, samtidigt som DF har förlorat mycket av sina väljare i de två senaste valen. Det blir ett material där vi kan undersöka om Meguid's teori kan stämma eller inte.

2.3 Bakgrund och tidigare forskning

Green-Pedersen diskuterar 'party competition' gällande det svenska och danska partisystemet, med sina enkammersystem och flerpartisystem påverkar det hur den politiska agendan sätts, invandringsfrågan tenderar att bli viktig i sådana fall för att möjliggöra högerblockvinster (Green-Pedersen 2008, 610-612). Vi vet dessutom från den tidigare forskningen hur ett parti inte kan fokusera på alla politiska frågor inför ett val utan måste välja ut ett begränsat antal. Dessa väljs utifrån dels omvärlden och aktuella händelser, men även i de frågor som partiet självt tror att väljare kommer välja deras parti utifrån deras ståndpunkt i frågan (Green-Pedersen 2008, 612, 613, 624).

Det har undvikits samarbete mellan de etablerade partierna med Sverigedemokraterna i Sverige, men inte i Danmark, med störst sannolikhet på grund av SDs historik inom högerextremismen (McDonnell et.al. 2021, 613). Beslutet att inte samarbeta med SD ledde till sist att det borgerliga blocket splittrades efter att de inte vunnit makten efter valet 2018 (Aylott & Bolin 2023, 1050). I Danmark lyckades Dansk Folkeparti få retoriken kring det 'danska arvet', och att Danmark bör behålla sin homogenitet, att fastna och bli en diskussion, vilket var bra för deras 'dominans' i frågan (Kosaira-Pedersen 2020, 319). Samma retoriska problem använder SD sig av i Sverige, på ett liknande sätt har båda partierna kunnat forma diskussionen kring deras problemfråga och därmed vinna väljare från bägge sidor (Niklasson & Hølleland 2018, 121 & Kosaira-Pedersen 2020, 315). I det svenska valet 2022 präglades debatterna kraftigt av högerblockets frågor, som inför valet 2022 påbörjat ett samarbete med Sverigedemokraterna (Aylott & Bohlin 2023, 1057). Efter valet till den svenska riksdagen befann sig Sverigedemokraterna sig i en snarlik situation som Dansk Folkeparti gjorde efter sitt val 2015. Båda hade gjort sina bästa val i historien, vid 20%, de största partierna i sina block, och båda valde att inte sitta i regeringen (Kosaira-Pedersen 2020, 1012 & Aylott & Bohlin 2023, 1056).

3 Material och avgränsningar

I vår undersökning har vi valt att studera framförallt valmanifest, skrivna av såväl de två nisch-partierna Sverigedemokraterna och Dansk Folkeparti, samt de s.k. mainstream-partierna som omger dem. Med utgångspunkt i den teori vi valt för att angripa undersökningen framstår det som relevant att studera s.k. mainstream-partier och hur deras politik formuleras, och förändras, i relation till nisch-partierna. Dessutom har vi valt att utgå från tre olika valresultat i vår undersökning. Till följd därav menar vi att valmanifest är ett lämpligt val av material därför att själva konceptet är knutet till just nationella val. Undersökningen skänks genom detta en tydlighet som vi tror är till gagn både för vårt arbete och för läsarens möjlighet att ta del av det. Anledningen till att vi inte valt att studera exempelvis offentliga uttalanden eller partiledardebatter är just att valmanifesten på ett tydligt och sammanhållet sätt beskriver vilken politik vederbörande parti ämnar genomföra vid en eventuell valvinst. Därtill är valmanifesten som sagt bundna till ett specifikt riksdags- respektive folketingsval, vilket genererar fördelar av olika slag: 1) dels är det tämligen enkelt att följa hur ett partis politik förändras, utan att behöva detaljstudera varje anförande i parlamentet. På så vis är valmanifestet som sådant ett koncentrat av de partipolitiska förändringar som skett sedan tidigare val, i synnerhet som vi jämför manifesten med varandra, och 2) dels är det ett tämligen tacksamt material att studera eftersom det är strukturerat och avgränsat redan på förhand, något som vi själva eventuellt hade behövt göra i fall vi valt en annan typ av material.

Slutligen var vi, mot bakgrund av uppsatsens längd, tvungna att göra en avgränsning i valet av material; till följd av vilken vi håller oss till enbart valmanifest från sex olika val – tre svenska och tre danska – och sex olika partier: Dansk Folkeparti, Socialdemokraterna, Det Konservative Folkeparti samt Sverigedemokraterna, Socialdemokraterna och Moderaterna.

Varför har vi valt de partier vi valt?

Inledningsvis var vi nödgade att begränsa oss till ett visst antal partier: på grund av de fyra veckor vi haft till förfogande hade vi inte möjlighet att studera samtliga partier i respektive parlament. När vi så skulle göra avgränsningen ansåg vi att det inte räckte att studera endast ett etablerat parti, och ställa det i jämförelse med det nischade partiet, utan vi ville – i syfte att stärka den interna validiteten – använda oss av åtminstone två etablerade partier, respektive ett nischat parti. I relation till den tidsmängd vi hade bedömde vi det som ett överkomligt material. Till följd därav blev vårt beslut att studera tre danska och tre svenska partier, varav två etablerade och ett nischat i respektive land.

Vidare var vi tvungna att bestämma oss för vilka partier vi skulle studera. Både Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna var givna val, då dessa utgör premissen för själva undersökningen.

Men vilka etablerade partier skulle vi välja?

I Sverige upplevde vi att valet var tämligen givet: Socialdemokraterna och Moderaterna är de två största och äldsta partierna i Sveriges riksdag. Därför ansåg vi att dessa var två självklara analysenheter. Emellertid var urvalet aningen svårare att göra i Danmark. Detta beror på, som vi skriver mer utförligt om i kapitel 6, att Danmarks politiska landskap är mer föränderligt. Storleksförhållandena partierna emellan är i högre utsträckning fluktuerande, i relation till Sverige. Därför beslutade vi oss för att välja partier utifrån två kriterier: 1) att de skulle vara etablerade i meningen gamla, och inte nytillkomna och 2) att de skulle motsvara vårt svenska urval, bestående av Socialdemokraterna och Moderaterna. Därför blev vårt val Socialdemokraterna och Det Konservativa Folkeparti. Varför vi valde Det Konservativa Folkeparti och inte exempelvis Venstre beror på att vi anser att det tidigare, på ett tydligare sätt, är den danska motsvarigheten till det svenska partiet Moderaterna. Venstre är enligt vår analys mer besläktat med Centerpartiet eller möjligtvis Liberalerna. Således utkristalliserade sig vårt urval som följer: Socialdemokraterna, Moderaterna och Sverigedemokraterna, samt Socialdemokraterna, Det Konservativa Folkeparti och Dansk Folkeparti.

3.1 Källkritik

Granskar vi vårt material utifrån de vedertagna källkritiska kriterierna *äkthet*, *oberoende*, *samtidighet* och *oberoende* drar vi slutsatsen att våra källor är tillförlitliga. Vad beträffar äkthet kan vi med stor säkerhet anta att valmanifesten är äkta dokument och inte förfalskat på något sätt. Valmanifesten har vi hämtat dels från partiernas egna hemsidor, och dels från en databas som samlar valmanifest från alla europeiska länder sedan 1945: *manifesto-project*. Således uppfyller våra källor kriteriet *äkthet*. Vad gäller oberoende är inte vårt syfte med valet av material att vinna objektiv kunskap utan att tvärtom ta reda på vilken politik respektive parti ämnar genomföra. Därför behöver vi inte ta ställning till problem kring huruvida uppgifterna i materialet är tillförlitliga och oberoende; vår avsikt är som sagt den motsatta, att uppgifterna ska vara subjektiva och beroende av avsändaren. Det tredje kriteriet, *samtidighet*, är tveklöst uppfyllt då valmanifesten som sådana är bundna till en viss tidpunkt. Eftersom vi inte söker kunskap kring ett historiskt skeende utan vill studera politiska partiers politik inför olika parlamentsval, är kriteriet *samtidighet* egentligen inte relevant att beakta i en källkritisk granskning av vårt material. Slutligen är kriteriet *tendens* klurigt att applicera på vårt material eftersom vi valt det, inte trots att det är tendentiöst utan just därför. Till följd därav fordras ingen kritisk granskning utifrån detta kriterium; detta eftersom vi är medvetna om att materialet är skrivet av ett politiskt parti om deras egen politik, och därför är en sorts partsinlaga (Esaiasson 2012, 282-287).

3.2 Primär- och sekundärmaterial

I vår uppsats har vi använt oss av både primär- och sekundärkällor. Vårt huvudmaterial är valmanifest av sex olika partier, från sex olika val. Dessa tillhör primärkällor då de är skrivna av partierna själva och inte återgivna av någon utomstående aktör. Vidare använder vi oss av valresultat, som även de tillhör kategorin primärkällor eftersom dessa uppgifter är hämtade från den svenska respektive danska valmyndigheten och inte passerar någon ytterligare aktör.

Centralt i vår undersökning är de teorier vi använder. Dessa är dels Bonnie Meguid's teori om hur strategier hos de etablerade partierna kan påverka framgången för så kallade "nischade partier", och dels Cas Muddes begreppsbildning kring högerradikala partier. Dessa två tillhör kategorin sekundärkällor. Även de forskningsartiklar vi redovisar i kapitel 2.3 tillhör våra sekundärkällor eftersom vi återberättar vad respektive forskare har skrivit i sin artikel. Dessa är skrivna av Green-Pedersen, Kosiara-Pedersen, McDonnell et.al, Aylott & Bolin och Niklasson & Hølleland. Slutligen har vi tagit hjälp av Robert Klemmensen, professor i statsvetenskap, för att ta del av Dansk Folkepartis valmanifest från 2022. Robert Klemmensen är politisk expert och hemmahörande i Danmark; därför har han sammanfattat i ett dokument vad Dansk Folkeparti uttryckte i sitt valmanifest, och vidareförmedlat till oss. Detta har han hjälpt oss med därför att vi haft svårigheter att finna just Dansk Folkepartis valmanifest från 2022. Eftersom valmanifestet passerat Robert Klemmensen innan det nådde oss kvalificerar det sig som en sekundärkälla.

4 Metod

Vi har gjort ett strategiskt urval, vi har valt den här jämförelsen för att testa Meguid's teori kring de etablerade partiernas strategi kommer påverka hur det går för nischade partiernas framgång (Esaiasson et.al 2022, s. 102). Det ska göras genom en *mest lika*-design inom en fåfallstudie (Esaiasson et.al. 2022, 104). Ovan förklarades hur bedömningen kan göras att både Sverigedemokraterna och Dansk Folkeparti tillhör samma partifamilj – de är högerradikala partier, genom den tidigare forskningen och Muddes benämning av de högerradikala. De är således liknande nischade-partier.

Jämförelsen är genom en *mest lika-design* för att det är två grannländer med närbesläktade kulturer, samt att det danska och svenska politiska systemet är snarlika, båda proportionella valsystem, enkammersystem med flera partier i parlamenten. Att det är liknande politiska system gör att vi kan undersöka parti-konkurrensen i länderna mer rättvist. **De beroende variablerna** (valresultaten) är i vår undersökning olika. Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna har vandrat olika vägar avseende väljarstöd. Vi vet redan att den beroende variabeln är olik och vill veta vad den oberoende och förklarande variabeln är (Esaiasson et.al. 2022, 103). En tänkbar **oberoende variabel** som vi vill pröva – som eventuellt ligger till grund för differensen mellan de beroende variablerna – är de etablerade partiernas strategi för att hantera nischpartier. Med utgångspunkt i Meguid's teori undersöker vi denna oberoende variabel.

För att jämförelsen ska bli rättvis måste alla valmanifest bearbetas på liknande sätt, genom att ställa dem samma frågor. Sedan måste det bedömas vilken av de tre strategierna som används i partiernas valmanifest, eller om en strategi kan uppfattas över huvud taget. Därefter en bedömning kring hur strategin har fungerat, i relation till valresultaten. För att se hur de etablerade partierna förhåller sig till de nischade-partiernas måste Sverigedemokraterna och Dansk Folkepartis politik och valmanifest vara med i analysen. Det som är centralt för de nischade-partierna är deras invandringspolitik, men det spiller över ibland till områden som: *integration, lag och ordning*, eller dylikt. Därför måste de delarna av valmanifesten vara med i analysen, för att fånga upp synonyma betydelser av samma problemförklaring.

Vi tror att valmanifesten är det korrekta materialet för att undersöka om Meguid's teori stämmer i den här jämförelsen. Valmanifesten är direkt kopplade till valen som undersöks och är utgivna av partierna. Vilket ger en bra bild för vad partierna tycker och vad deras politik ska vara. Det är en vetenskaplig uppsats därför bör språket vara neutralt och återberätta en korrekt bild av vad som står i partiernas valmanifest. Inga subjektiva bedömningar på vad partiernas politik är, utan enbart fokus på hur de etablerade partierna förhåller sin politik till de nischade-partiernas politik – det är undersökningen. Ett problem med materialet är att de danska

partiernas valmanifest är på danska, vilket kan vara ett problem i översättningen, och därmed öka risken för systematiska fel. Dansk skrift har dock tydliga likheter med svensk skrift och med hjälp av översättningsverktyg för enstaka precisa ord bör jämförelsen och uppgiften bli korrekt.

5 Valresultat

I det här kapitlet kommer materialet bearbetas för att ta ut de politiska förslag och den retorik som förs av partierna i deras valmanifest, för att sedan uttolka huruvida det skett någon av Meguid's strategier av de etablerade partierna. I kapitel 6 redovisar vi för vilka följder de valda strategierna har fått.

5.1 Svenska riksdagsvalet 2014

Inför valet 2014 innehade Sverigedemokraterna 20 mandat i den svenska riksdagen, motsvarande 5,7 % av rösterna, en siffra som skulle mer än fördubblas efter väljarnas insats.

I sitt valmanifest ägnar Sverigedemokraterna en sida åt att berätta vilken invandringspolitik de önskar föra. De skriver att de vill genomföra ett skifte, med avseende på det regelmässiga beviljandet av permanenta uppehållstillstånd – detta vill de byta ut mot temporära. Vidare skriver de att Sverige bör genomföra en kraftig begränsning av asyl- och anhörginvandringens omfattning, och lägga sig på en nivå som inte avviker från dess grannländer Danmark och Finland. Därutöver uttrycker partiet att det är invandrare som har till uppgift att anpassa sig efter Sverige, och inte tvärtom (SD 2014, s. 7). Värt att notera är att Sverigedemokraterna berör många fler politiska frågor. I motsats till vad som möjligen framgår av offentliga debatter presenterar de sin syn på fler frågor än enbart invandrings- och flyktingpolitiken. Mer specifikt ägnar de varsin sida åt ytterligare tio politiska områden.

I Alliansens valmanifest ägnas denna fråga drygt fem sidor. Det övergripande budskapet är att Sverige fortsatt ska vara öppna och välkomnande gentemot asylsökande och människor på flykt. Rubriken för det kapitel som behandlar frågan är ”Ett öppet Sverige” (Alliansen, s. 50-55). Däri framgår att Alliansens syn på denna politiska fråga skiljer sig på ett flagrant sätt, i jämförelse med Sverigedemokraternas. Alliansen skriver att de ser Sveriges flyktingmottagande som ”en moralisk skyldighet” och som ”en investering för framtiden”. Till detta formulerar de ett flertal politiska förslag, bland vilka de flesta tycks syfta till att 1) underlätta för asylsökande att komma till Sverige, 2) underlätta för offentliga instanser i arbetet med mottagande och 3) möjliggöra förbättringar avseende integrationsprocessen. Ingenstans föreslås eller nämns idén att begränsa flyktingmottagandet, som Sverigedemokraterna med tydlighet förordar. Detta kan tolkas på olika sätt; å ena sidan erkänner de inte någon form av problem kopplat till den ökade asylinvandringen. På så sätt ger de inte legitimitet till Sverigedemokraternas problembeskrivning. Däremot tillägnar Alliansen denna

politiska fråga drygt fem sidor, vilket därvidlag kan ses som ett led i en *adversarial* strategi; det vill säga att de, i ett försök att öka distansen mellan de egna partierna och Sverigedemokraterna, framför konträra förslag (Meguid 2005, s. 349).

Socialdemokraternas valmanifest skiljer sig i flera avseenden från såväl Sverigedemokraternas som Alliansens. Manifestet är uppdelat i fyra kapitel, av vilka inget är tillägnat enbart invandrings- och flyktingpolitiken. Socialdemokraterna berör ämnet med bara några rader i ett kapitel: ”Den som är i behov av skydd ska få en fristad i vårt land. Alla ska ha rätt till en individuell och rättssäker prövning av sina asylskäl. Alla Sveriges kommuner ska ta ett solidariskt ansvar för flyktingmottagandet. Samtidigt måste EU:s medlemsstater förmås att ta ett mer solidariskt ansvar” (Socialdemokraterna 2014, s. 45). Därutöver berörs inte frågan ytterligare.

Socialdemokraternas ordknappa passage kan ses som en del av en *dismissive* strategi. Den går ut på att inte erkänna problemet och att hålla sig till ett ”icke-agerande”. Å andra sidan kan man tolka Socialdemokraternas, om än mycket lakoniska, budskap som ett motsatt ställningstagande gentemot Sverigedemokraterna. De åsikter Socialdemokraterna i sitt manifest ger uttryck är trots allt inte förenliga med de uppfattningar Sverigedemokraterna framför; således kan Socialdemokraternas strategi liknas även vid en *adversarial*.

5.2 Svenska riksdagsvalet 2018

Sverigedemokraterna fick 12,86% av rösterna valet 2014 vilket gav dem en mandatperiod med en stark vågmästarroll (Valmyndigheten 2014). SD:s retorik i valmanifestet 2018 är centrerat kring hur invandringen har skadat det svenska samhället och att den förda politiken av regeringen har varit omdömeslöst (Sverigedemokraterna 2018, 5-6). Det beskrivs hur invandrare kontinuerligt och systematiskt utnyttjar välfärden, och på så sätt bekostar den svenska staten och dess invånare på resurser (Sverigedemokraterna 2018, 6). SD vill utvisa fler och införa ett återvändningsprogram, samt höja kraven på de invandrare som är i Sverige (Sverigedemokraterna 2018, 7). Genomgående tas migrationen upp inom olika politiska frågor som i kriminalpolitiken, sjukvården och välfärden. Retoriken är att Sverige är ”kluvet mellan invandrare och svenskar...” (Sverigedemokraterna 2018, 5), att invandringen är negativt för samhällets tillit gentemot varandra (ibid, 5).

Socialdemokraterna uppmanar väljarna att välja en ”sida”, de står emot Sverigedemokraterna och Moderaternas retorik som grundas i – som de förklarar det – hat mellan människor (Socialdemokraterna 2018, 7). Politiskt har de närmat sig, med ett förespråkande för en stramare migrationspolitik (Socialdemokraterna 2018, 17). De uttrycker en besvikelse kring att alla länder inte gjort lika mycket som Sverige gjorde, och därför måste Sverige dra ner på sin takt ”Gemensamt och proportionerligt ansvar för flyktingmottagandet” (Socialdemokraterna 2022, 16). De har närmat sig men inte fullt ut anammat SD:s politik. De skriver att de

fortfarande värnar för asylrätten, men att de som fått avslag måste lämna landet och att de vill hjälpa fler flyktingar närmare där förödelsen är (ibid, 17). Det är således inte en fullt *accommodation*-strategi, Socialdemokraterna har inte gått lika långt som SD har gällande migrationen, men de börjar närma sig jämfört med deras tidigare valmanifestet från 2014. Deras retorik kring migrationen liknar inte SD:s förklaringar av problemet.

Moderaterna har närmat sig SD rejält gällande invandringsfrågan. Moderaterna har anammat en liknande retorik och politiska förslag, retoriken är att invandrare kostar samhället stora resurser (Moderaterna 2018, 15 – 17). M kommer med förslag på olika modeller där invandrare får tillgång till välfärden stegvis efter sina tillgångar (Moderaterna 2018, 17). Moderaternas strategi kan ses som att de har anammat SD:s politik kring migrationen, det skulle vara i ett försök att vinna tillbaka väljare som lämnat partiet. Det liknar Meguid's *accommodation* strategi, men de är fortfarande en bit ifrån vilket gör att de inte kan slå ut SD i frågan. Socialdemokraternas strategi är mer svårtydlig; de ställer sig starkt emot SD och deras, enligt Socialdemokraterna, "hatiska" politik – vilket är tydligt *adversarial*. Samtidigt som de närmar sig deras migrationspolitik, inte ett anammande men ett klart närmande, vilket liknar strategin: *accommodation*.

5.3 Svenska riksdagsvalet 2022

Sverigedemokraterna kommer till valet 2022 efter ha ökat med fem procentenheter i föregående val, till 17,53% (Valmyndigheten 2018). SD sätter trygghet som motsats till invandring. De fortsätter med en retorik kring att Sverige är ett splittrat land, där den svenska välfärden håller på att förstöras och det är en direkt följd av den svenska migrationspolitiken (Sverigedemokraterna 2022, 2 & 6). "Svensk välfärd klarar inte av att vara tillgänglig för hela världens befolkning, och ska inte vara det heller." den ska vara för "...svenska medborgare, och de som bidrar till den..." (Sverigedemokraterna 2022, 6). Välfärden ska fortsatt vara prestationsbaserad; språk, arbete, kunskap om Sverige och svenska värderingar är några av måtten som nämns (Sverigedemokraterna 2022,7). Utöver det ska Sverige utvisa fler och ett frivilligt återvändningsprogram ska införas (Sverigedemokraterna 2022, 10).

Socialdemokraterna fick i valet 2018 28,25% vilket var en minskning på tre procentenheter från tidigare val (Valmyndigheten 2018). De nämner att Sverige har haft en för stor migration de senaste åren vilket har lett till en dålig integration som orsakat "normlöshet och våld." (Socialdemokraterna 2022, 9). De fortsätter med att det har kopplingar till det ökande gängkriminella våldet, och hänvisar till vikten av att fokusera mer på svenska värderingar, ett förslag är att det ska ställas hårdare krav på invandrare, som exempelvis språkkrav för att arbete inom äldreomsorg (Socialdemokraterna 2022, 9, 11, 12, 19). "Vi har stramat åt migrationspolitiken, och denna linje ligger fast." (Socialdemokraterna 2022, 11). Socialdemokraterna har förflyttat sig närmare Sverigedemokraternas politik och problemförklaring, de

har dock ännu inte fullt ut anammat SD:s politik. S avslutar sitt manifest med att ställa sig emot SD, med löftet om att aldrig medverka till att ge SD makten, för att SD inte tror på människors lika värde (ibid, 32).

Moderaterna fick 19,84% i valet 2018, det var en minskning med fyra procentenheter (Valmyndigheten 2018). Moderaterna går hårt åt linjen att invandrare håller på att belasta det svenska samhället; att för många invandrare är arbetslösa (Moderaterna 2022, 6). Moderaterna förklarar problem med välfärden likt SD. Samt fortsatt från valet 2018 att Sverige måste minska migrationen, för att lyckas bättre med integrationen: ”En målstyrd, stram och hållbar migrationspolitik är en förutsättning för att integrationen ska fungera.” (Moderaterna 2022, 24). Moderaterna skriver att det ska göras genom att minska antagandet av asylsökande till en EU-minimivån och skärpa kraven för invandrare i Sverige, språk-, kunskaps- och värderingskrav. De fortsätter med att de vill ha en prestationsbaserad välfärd för utrikesfödda (ibid, 25). Moderaterna närmar sig SD:s politik och retorik, de har dock fortfarande inte gått om SD i migrationsfrågan, och inte tagit över frågan, vilket gör att de fortfarande inte är helt på en accommodation-strategi enligt Meguid's teori.

Alla partier förespråkar hårdare språkkrav, att Sverige ska ha en stramare migrationspolitik och ta emot färre asylsökande. Samtliga gör kopplingen mellan migrationen och den dåliga integrationen som leder till våld och brottslighet. Det är en koppling som SD har haft länge, som båda de etablerade partierna har anammat. Inget etablerat parti har lyckats ta över invandringsfrågan från det nischade-partiet i Sverige.

5.4 Dansk folketingsvalet 2015

Dansk Folkeparti använder välfärden som ett verktyg för att attackera invandringsfrågan. Att invandring är ett problem för en fungerande välfärd, med argumentet att välfärd bygger på tillit och att det inte finns någon tillit gällande invandring (Dansk Folkeparti 2015, 1). Problemet med tilliten anses vara en del av ett större problem med att de kommer från ”icke-västliga länder”, med en annan kultur än den danska - som byggt upp välfärden över generationer (Dansk Folkeparti 2015, 1-2). Det ingår i en retorik kring att det har gjorts ett samhälle där det är så pass bra, så att människor gärna vill utnyttja det, när det blir så kommer samhällssystemet att bryta ihop. Sedan att invandrare utsätter systemet för hot och att det kan falla samman (ibid, 2). Det är även en trygghet och stabilitet som kan skadas enligt Dansk Folkeparti, en fara som deras opposition orsakat genom att de har tagit in mer i migranter, även att oppositionen i deras tycke gjort Danmark mer attraktivt för invandring (ibid, 2). Dansk Folkeparti vill strama åt asylinvandringen samt utvisa fler utlänningar om de har begått brott (ibid, 2).

Det Konservative Folkepartiet tar inte upp migrationen i sitt valmanifest överhuvudtaget. De fokuserar på familjens frihet att inte bli politiserad, ekonomiska frågor som att det ska gynnas att arbeta, trygghet genom att skärpa straffen för kriminella och vikten av att en människa ska få vara fri (Det Konservative Folkepartiet 2015, 2-6). Att inte nämna invandringsfrågan liknar den *avvisande*-strategin från Meguid's teori, vilket används för att signalera att frågan inte har någon merit och är ointressant (Meguid 2005, 349). Möjligtvis är det en taktik att fortfarande vara med på den sidan av politiken, men att kunna få väljare som inte är aktivt emot invandring. De har i tidigare val än 2015 stått för en stramare migrationspolitik (Kosaira-Pedersen 2020, 322). Att de nu inte skriver det i sitt valmanifest, är ändå en signal. Eller att det ska ses som en självklarhet att de är emot en ökad migration. Det sistnämnda argumentet är dock svårt då partier tenderar att skriva ut all politik som de tycker är viktigt.

Socialdemokraterne är för en stramare migrationspolitik. De vill ta emot färre asylsökande, de nämner att de vid regeringsmakten, stramat åt asylmottagandet (Socialdemokraterne 2015, s. 12-13). Ytterligare att de vill ställa högre krav på utlänningar i Danmark, för att alla ska hjälpa till att bygga upp och få samhället att fungera (Socialdemokraterne 2015, 12). Det är väldigt snarligt det Dansk Folkeparti skriver gällande samma fråga, vilket enligt Meguids teori tyder på att de har valt att anamma-strategin och försöker ta över det nischade-partiets fråga. De använder ett liknande språk när de skriver om migrationen och integration: att det är svårt för att många komma från "icke-västerliga länder", vilket kommer göra det svårare för dem att komma in på arbetsmarknaden, som i sin tur kommer stjälpa integrationen (ibid, 13-14). Utifrån Meguid's teori kring de etablerade partiernas strategier är det tydligast vid Socialdemokraterna att de försöker anamma det nischade-partiets dominanta fråga, för att vinna röster.

5.5 Danska folketingsvalet 2019

Valet till det danska folketinget 2019 ägde rum den femte juni.

Dansk Folkepartis valmanifest är drygt fem sidor, av vilka en knapp sida ägnas åt invandrings- och flyktingpolitiken. Underrubriken för kapitlet är, översatt till svenska: "Stram invandringspolitik och äkta välfärd." Det huvudsakliga budskapet går här ut på att Danmark måste kraftigt begränsa invandringen och att flyktinghjälpen primärt ska bestå av stödjande insatser i närområdet. Dansk Folkeparti skriver att Danmark behöver "färre in och fler ut". Slutligen skriver de att flyktingar ska ha trygghet när de väl är i Danmark, men att de "måste återvända hem" (Dansk Folkeparti 2019, s. 1).

I sitt valmanifest ägnar Det Konservative Folkeparti en del uppmärksamhet åt invandrings- och flyktingpolitiken. Bland annat skriver de att invandrare måste försörja sig själva och att Danmark "inte har utrymme" för att deras välfärdsförmåner "ska uppfattas som ett ta-själ-v-bord" (De Konservative 2019, s. 4). Vidare framför de åsikten att man inte ska kunna söka asyl i Danmark utan att

man ska behöva ta sig till ett officiellt flyktingläger för att därifrån söka asyl. På så sätt, skriver de, kan Danmark välja vem och hur många som får komma. Det Konservativa Folkeparti formulerar en tydlig ståndpunkt avseende integration; invandrare som kommer till Danmark ska anpassa sig till dansk kultur. De uttrycker även att permanent uppehållstillstånd ”är ett privilegium, inte en rättighet”. Ingenstans skriver Det Konservativa Folkeparti uttryckligen att de, som Dansk Folkeparti, vill kraftigt begränsa invandringen, även om vissa formulerade förslag kan tolkas som ett steg i den riktningen.

Med utgångspunkt i Meguid’s teori kan Det Konservativa Folkepartis valmanifest tolkas som ett led i en *accommodative* strategi. Strategin går ut på att utmana nisch-partiets äganderätt till en politisk fråga genom att konvergera nisch-partiets politiska uppfattningar och förslag. Därigenom erbjuder det etablerade partiet ett likvärdigt alternativ åt likasinnade väljare. Sammanfattningsvis är strategins syfte att överta det exklusiva ”ägandet” av frågan. (Meguid 2005, s. 349).

Socialdemokraterne ägnar 12 sidor av sitt valmanifest till att beskriva sin syn på asyl- och flyktingpolitiken. Genomgående förordar de en stram invandringspolitik. De skriver även så här, översatt till svenska: ”Kanske har vi danskar varit för snabba med att döma varandra? Du är inte en dålig person eftersom du inte vill se ditt land förändras i grunden. Och du är inte naiv för att du vill hjälpa andra till ett bättre liv” (Socialdemokraterne 2019, s. 13). Socialdemokraterne uttrycker tydligt att det finns en gräns för hur många icke-västliga invandrare som kan komma till Danmark; därför vill de införa en gräns för hur många som får komma per år. Därutöver menar de att Danmark måste få bestämma hur många icke-västliga invandrare som ska få komma, och att det inte förhåller sig så idag. De är emellertid tydliga med att de aspirerar på att hjälpa så många flyktingar som möjligt, detta genom att fördubbla det danska flyktingbiståndet (Socialdemokraterne 2019, s. 15-18).

Mot bakgrund av texten i Socialdemokraternes valmanifest anser vi att deras strategi i många avseenden liknar vad Meguid kallar en *accommodative* strategi, som beskrivits närmare i anslutning till stycket om Det Konservativa Folkeparti. Kortfattat innebär strategin att utmana nisch-partiets äganderätt till en politisk fråga genom att efterlikna nisch-partiets politiska uppfattningar och förslag (Meguid 2005, s. 349). Vi finner stora likheter mellan Dansk Folkeparti och Socialdemokraterne i detta hänseende; exempelvis budskapet om att invandringen från icke-västliga länder måste kraftigt minska, samtidigt som bägge partier alltjämt uttrycker en stark vilja att hjälpa utsatta flyktingar, men snarare genom stödjande insatser på plats och genom bistånd.

5.6 Danska folketingsvalet 2022

Det danska folketingsvalet 2022 var inget vanligt val. Danmarks dåvarande statsminister Mette Frederiksen (S) utlyste nyval den 5 oktober 2022. Detta efter att

ett av regeringens stödpartier, Radikale Venstre, hotat att initiera en misstroendeförklaring i folketinget sedan regeringen godkänt att avliva alla Danmarks minskar, i syfte att stävja spridningen av covid-19. Senare visade det sig att regeringen inte haft lagstöd att bifalla en sådan åtgärd. Så utlystes alltså ett nyval.

Det Konservative Folkeparti uttrycker i sitt valmanifest att Danmark måste ställa högre krav på de invandrare som tar sig dit. Man ska försörja sig och ta ansvar, säger de. ”Vi ska inte ta emot fler än vi kan integrera”, uttrycker de. Vidare menar Det Konservative Folkeparti att Danmark ska bygga på ett kristet fundament.

Sett i ljuset av Meguid’s teori menar vi att Det Konservative Folkeparti fortsatt använder sig av en *accommodative* strategi (Meguid 2005, s. 349). Stora delar av deras retorik går att härleda till Dansk Folkeparti; exempelvis att Danmark inte ska islamiseras, att man som invandrare måste anpassa sig och ta ansvar. Vår bedömning – att de idkar en *accommodative* strategi – vinner stöd i det faktum att de inte nämner invandringspolitik över huvud taget i deras valmanifest från 2015. Alltså har en tydlig förändring skett, i synnerhet sedan 2015.

Emellertid skönjer vi inga betydande förändringar sedan valet 2019 – alltså tycks partiet ha funnit en politik de känner sig trygga med; de har med andra ord inte ”gått längre”.

Dansk Folkeparti ägnar faktiskt ingen del av sitt valmanifest till att behandla invandringspolitiken. Ingenstans finns en passage som beskriver att invandringen måste minska, att icke-västliga invandrare måste åka hem igen. Däremot skriver de mycket om den besvärliga, ekonomiska situationen. Valmanifestet bär tydliga drag av populism; vid ett tillfälle skriver de exempelvis så här: ”Tyvärr håller den politiska majoriteten inte med danskarna.” Genomgående ger Dansk Folkeparti uttryck för att de vet vad danskarna i själva verket önskar, och därmed att de partier som danskarna har röstat på inte besitter den kunskapen (Klemmensen 2023).

Socialdemokraterne uttalar, likt Det Konservative Folkeparti, att Danmark inte får ta emot fler invandrare än det klarar av att integrera. Vidare skriver de att de har ”sett till att fler utlänningar utan laglig vistelse i Danmark reser hem till sina ursprungsländer [...]”. Ett konkret förslag som tycks nytt är att de har påbörjat en process för att flytta asylmottagningen till andra länder. Socialdemokraterne skriver så här, översatt till svenska: ”Vi kommer att flytta asylhandläggningen till en mottagning utanför Europas gränser. Och hjälpa fler och fler människor i närområdena. Därför har vi ingått ett samarbete med Rwanda för att flytta handläggningen av asylärenden till landet.”

För att återvända till Meguid’s begrepp, anser vi att Socialdemokraterne har fullföljt sin *accommodative* strategi. De har på ett snart sagt fulländat sätt efterliknat den politik som Dansk Folkeparti stod och står för. Vi hävdar även att Socialdemokraterne har gått ett steg längre än Dansk Folkeparti; exempelvis genom sitt förslag att flytta handläggningen av asylärenden till Rwanda är ett nytt förslag som inte ens Dansk Folkeparti framlagt.

6 Analys

Dansk Folkeparti	21,1%	8,74%	2,64%
Socialdemokraterne	26,3% – <i>accommodative</i> strategi	25,9% – <i>accommodative</i> strategi	27,5% – <i>accommodative</i> strategi
Det Konservative Folkeparti	3,4% – <i>dismissive</i> strategi	6,62% – <i>accommodative</i> strategi	5,51% – <i>accommodative</i> strategi
Val	2015	2019	2022

Sverigedemokraterna	12,86%	17,53%	20,54%
Socialdemokraterna	31,01% – <i>adversarial</i> strategi	28,26% – <i>adversarial</i> + <i>accommodative</i> * strategi	30,33% – <i>accommodative</i> * strategi
Moderaterna	23,33% – <i>adversarial</i> strategi	19,84% – <i>accommodative</i> * strategi	19,1% – <i>accommodative</i> strategi
Val	2014	2018	2022

*I valet 2018 menar vi att Socialdemokraterna och Moderaterna inte fullt ut utövar en *accommodative* strategi. Dock tar de, enligt vår analys, steg i en sådan riktning. Av de tre strategierna *accommodative*, *adversarial* och *dismissive* anser vi att *accommodative* är den som bäst överensstämmer med Socialdemokraternas agerande.

Vad kan förklara skillnaden mellan de danska valresultaten och de svenska? I Danmark har de haft en mer tvådimensionell debatt där invandring inte längre är en vänster-höger-fråga, utan att det är blocköverskridande beroende på parti. De etablerade partierna kan då avvärja det nischade-partiet enklare. Det är det vi har sett i de senaste tre danska valen, de etablerade partierna har lyckats med *accommodation*-strategin – att ta över migrationsfrågan. När de etablerade partierna lyckats ta över frågan tenderar väljare att rösta på det mer etablerade partiet, enligt Meguid's teori. I det danska fallet finns det ett samband mellan att de etablerade

partierna genomför en *accommodation*-strategi samtidigt som det nischade partiet förlorar en majoritet av sina väljare.

I Sverige har de etablerade partierna inte lyckats bryta det nischade partiets dominans i frågan. De etablerade partierna försöker inte ta över frågan utan beskriver samma problematik som SD, att migrationen är ett problem för det svenska samhället, utan att ha kraftigare lösningar än SD. Resultatet blir att SD fortsätter vara dominerande partiet inom området. De har lyckats dominera frågan i många val, där de etablerade partierna alltid reagerar på deras politiska förslag. De etablerade lägger inte förslag innan SD, eller förslag som går ett steg längre än SD. På så sätt har de inte lyckats ta över frågan från SD. Vi såg även tidigare att strategin inför valet 2014 av båda etablerade partier, att ställa sig på motsatt sida av det nischade-partiet hade effekten att nischpartiet ökade. Det stämmer överens med Meguid's teori.

Det är även möjligt att Meguid's hypotes kring velande av etablerade partier kan gynna det nischade-partiets dominans? Det går eventuellt att tyda det i Sverige. Meguid nämner att ”tvekan” och att förändra sin politik kan vara skadade för ett etablerat parti. Det tas upp i Meguid's teori, dock blir det aldrig fastställt i Meguid's arbete att det stämmer. (Meguid 2005, 351 & 354). Men att förändra politiken till det nischade-partiets kan signalera att de har ”rätt” i frågan, vilket signalerar en dominans inom den politiska frågan (Meguid 2005, 351, 354). Att väljarna anser att partiet är velande. I den svenska politiken, har båda etablerade partier från båda blocken förändrat sin politik mot SD. Det kan tolkas som en stor dominans inom området och eventuellt ha påverkat valresultaten 2018 och 2022.

En relevant faktor i det komparativa sammanhanget är spärregler till parlamentet; härvidlag skiljer sig nämligen Sverige och Danmark åt. Sverige har en spärr på 4%, medan Danmark har 2%. Vad kan denna skillnad rendera för effekter?

Vi har under vårt arbete noterat att Danmark har ett väsentligt mer föränderligt politiskt landskap i jämförelse med Sverige. Danmarks politiska karta kan ritas om förhållandevis snabbt, medan Sveriges partier och maktrelationer är relativt beständiga. Det senast tillkomna riksdagspartiet är Sverigedemokraterna, som översteg 4% år 2010.

Ett exempel på Danmarks fluktuerande klimat är den nedgång Dansk Folkeparti gjorde mellan valen 2015 och 2019: från 21,1% till 8,7%. Ett annat exempel är förekomsten av nya partier i parlamentet; 2015 fanns det 9 partier representerade i Folketinget, 2019 fanns det 10 och 2022 fanns det 12. Detta är sannolikt en effekt av deras förhållandevis låga spärr. I Sverige är de partier som representeras i riksdagen tämligen beständiga; avvikelser från denna trend är Sverigedemokraterna som överkom 4%-spärren år 2010, samt Ny Demokrati som fanns representerade under endast en mandatperiod, mellan 1991-1994.

Vad innebär denna skillnad?

Den jämförelsevis låga spärr som Danmark har kan tänkas rendera effekten att väljarkåren är aningen mer skiftande i sitt röstmönster, därför att det är lättare för ett parti att ta sig in i parlamentet. Därigenom kan väljarna möjligen uppleva att

en röst på ett litet parti *inte* är en bortkastad röst, som svenska väljare möjligen känner och därför undviker att lägga sin röst på gryende uppstickare. Till följd av detta blir Danmarks politiska landskap mer växlande. Detta kan tänkas vara en av förklaringarna till Dansk Folkepartis kraftiga nedgång, då de parlamentariska förutsättningarna är mer gynnsamma för föränderlighet.

Ytterligare en tänkbar förklaring till diskrepansen mellan väljarstödet för Dansk Folkeparti respektive Sverigedemokraterna är den tidpunkt vid vilken de etablerade partierna antog en strategi. Enligt vår analys antar de etablerade partierna i Danmark strategin ”*accommodative*” år 2015, medan de etablerade partierna i Sverige gör det 2018. Emellertid menar vi att de svenska partierna inte genomför strategin fullt ut, vilket är en faktor värd att beakta.

Till följd av att de etablerade partierna i Sverige inte antar en strategi förrän 2018 finns en möjlighet att Sverigedemokraterna lyckats bygga en mycket lojal väljarkår som inte gärna byter parti. Utöver detta har den politiska konflikten mellan Sverigedemokraterna och de etablerade partierna varit mycket infekterad; troligen på grund av bland annat SD:s nynazistiska bakgrund och en generell polarisering av det politiska landskapet. Denna konflikt har alltså pågått ända sedan Sverigedemokraterna ännu riksdagen, vilket möjligen kan ha fått till följd att deras väljare har blivit mycket lojala och ovilliga att byta parti – tillhörigheten har närmast blivit en identitet. De politiska motsättningarna har eventuellt lett till att en stor del av väljarkåren binder sig vid sin sida likt fotbollssupportrar. Konflikten har i mångt och mycket bestått av en dikotomi: Sverigedemokraterna och ”de andra”.

De etablerade partierna i Danmark antog en konvergerande strategi ganska tidigt, vilket möjligen kan ha föranlett att gränserna suddats ut mellan de etablerade partierna och Dansk Folkeparti; det senare misslyckades med att behålla ägarskapet av invandringsfrågan, något som eventuellt kan ha fått danska väljare att fråga sig: Varför ska jag nu rösta på dem?

7 Slutsats

De etablerade partierna i Danmark – i synnerhet Socialdemokraterne – använde sig av en *accommodative* strategi på ett fullständigt sätt. Vi bedömer Socialdemokraternes utövande av sin strategi som effektivt och, ur deras synpunkt, framgångsrikt. Den tidpunkt vid vilken partiet antar en *accommodative* strategi sammanfaller med Dansk Folkepartis nedgång.

Sverigedemokraterna har i motsats till Dansk Folkeparti konsekvent förstärkt sitt väljarstöd. Vår orsaksanalys är att Socialdemokraterna och Moderaterna misslyckats med att anta en *accommodative* strategi. De har inte lyckats överta ägarskapet av den invandringspolitiska frågan, utan i stället enbart efterliknat Sverigedemokraternas politik. Därutöver finns en möjlighet att Sverigedemokraterna lyckats skapa sig en mycket lojal väljarkår som ogärna byter parti. Detta torde vara en följd av en seglivad konflikt mellan Sverigedemokraterna och de övriga, etablerade partierna.

Enligt vår analys är det, mot bakgrund av vår undersökning, inte möjligt att fastslå huruvida teorin stämmer eller inte. Vi anser att den i vissa stycken tycks stämma, men i andra inte; enligt vår analys stämmer teorin när ett eller flera etablerade partier lyckas överta "ägarskapet" av det nischade partiets huvudfråga – då minskar nischpartiets väljarstöd. Detta skedde i Danmark, men inte i Sverige.

Något vi är övertygade om är att teorin är förenklad och att ett flertal andra faktorer behöver vägas in för att härleda orsaker till att nisch-partier når framgång eller inte, av vilka vi redogjort för några.

Om något etablerat parti i Sverige på sikt lyckas överta ägarskapet av invandringsfrågan, eller åtminstone lyckas föra bort det från Sverigedemokraternas händer, kan det eventuellt få till följd att stödet för SD på sikt minskar på samma sätt som det gjort i Danmark.

Vi uppmuntrar till vidare forskning kring vilka andra faktorer som kan påverka nisch-partiers framgång; därför anser vi att det vore angeläget att studera, bland annat, vilka effekter olika spärregler kan tänkas rendera i detta sammanhang.

8 Referenser

Alliansens valmanifest 2014. *Vi bygger Sverige*. Hämtat 10:e maj 2023
<https://www.alliansen.se/wp-content/uploads/2014/09/Vi-bygger-Sverige-Alliansens-valmanifest-2014-2018.pdf>

Aylott, Nicholas & Bolin, Niklas 2023. "A new right: the Swedish parliamentary election of September 2022". *Western European Politics*. Vol. 46 Issue 5, p1049-1062

Dansk Folkepartis valmanifest 2015. *Tryghed og tillid – det er muligt*. Hämtat 10:e maj 2023
https://manifesto-project.wzb.eu//down/originals/2019-2/13720_2015.pdf

Dansk Folkepartis valmanifest 2019. Hämtat 10:e maj 2023
https://manifesto-project.wzb.eu//down/originals/2020-2/13720_2019.pdf

Det Konservative Folkepartis valmanifest 2015. *Mennesker først*. Hämtat 10:e maj 2023
https://manifesto-project.wzb.eu//down/originals/2019-2/13620_2015.pdf

Det Konservative Folkepartis valmanifest 2019. Hämtat 10:e maj 2023
https://manifesto-project.wzb.eu//down/originals/2020-2/13620_2019.pdf

Det Konservative Folkepartis valmanifest 2022. Hämtat 10:e maj 2023
https://konservative.dk/hvor-uenig-er-du-egentlig/?fbclid=IwAR3H66AAhvPC-a3MAJxmNEI0UBAkM_nUUWY6WGbBFm6q6ZlnQf1gcBcZUeo

Esaiasson, Peter – Gilljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Towns, Ann – Wängnerud, Lena 2022. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 5e:uppl. Wolters Kluwer: Stockholm.

Green-Pedersen, Christoffer & Krogstrup, Jesper 2008. "Immigration as a political issue in Denmark and Sweden" *European Journal of Political Research*, 47(5), pp. 610–634

Klemmensen, Robert 2023. Dansk Folkeparti valmanifest 2022.

KMD: valresultat 2022
<https://www.kmdvalg.dk/fv/2022/KMDValgFV.html> hämtat 18e maj 2023

KMD: valresultat 2019

<https://www.kmdvalg.dk/fv/2019/KMDValgFV.html> hämtat 18e maj 2023

KMD: valresultat 2015

<https://www.kmdvalg.dk/fv/2015/KMDValgFV.html> hämtat 18e maj 2023

Kosiara-Pedersen, Karina 2020 "The Danish People's party: Centre-oriented populists?" i Christiansen, Peter Munk; Elklit, Jørgen; Nedergaard, Peter, *The Oxford Handbook of Danish Politics*, Oxford University Press (Elektronisk resurs).

Kosiara-Pedersen, Karina 2020. "Stronger Core, weaker fringes: the Danish general election 2019". *West European Politics. Vol. 43 Issue 4, p1011-1022.*

Leander, Cornelia 2022. "Assessing pariah party status: Concept operationalization and the case of the Sweden democrats" *Scandinavian Political Studies. Vol 45, issue 3*

McDonnell, Malcolm; Werner, Annika; Karlsson, Malin 2021. "Reputation versus office: Why populist radical right governmental participation has differed between Sweden and Denmark." *International Political Science Review. Nov 2021, Vol. 42 Issue 5, p613-630.*

Meguid, Bonnie 2005. "Competition between Unequals The Role of Mainstream Party Strategy and Niche Party Success." *American Political Science Review, 99(3): 347-360.*

Moderaterna valmanifest 2022. *Så får vi ordning på Sverige*. Hämtat 10:e maj 2023
https://moderaterna.se/app/uploads/2022/08/moderaternas_valmanifest_2022_web_version.pdf

Moderaterna valmanifest 2018. *Nu tar vi tag i Sverige*. Hämtat 10:e maj 2023

Mudde, Cas 2022. *Ytterhögern idag*. Lund: Studentlitteratur

Niklasson, Elisabeth & Hølleland, Herdis 2018. "The Scandinavian far-right and the new politicization of heritage". *Journal of Social Archaeology, Jun2018, Vol. 18 Issue 2, p121-148. 28p.*

Socialdemokraternas valmanifest 2014, *Kära framtid*. Hämtat 10:e maj 2023
<https://www.socialdemokraterna.se/download/18.12ce554f16be946d04640800/1568881613666/valmanifest-2014.pdf>

Socialdemokraternas valmanifest 2018. *Det största trygghetsprogrammet i modern tid*. Hämtat 10:e maj 2023

<https://www.socialdemokraterna.se/download/18.12ce554f16be946d04641321/1568881590668/valmanifest-2018.pdf>

Socialdemokraternas valmanifest 2022. *Vårt Sverige Kan Bättre*. Hämtat 10:e maj 2023

[https://www.socialdemokraterna.se/download/18.36cb33a81817fcdd3ec50a0/1661417788892/Valmanifest%20tryck%20\(1\).pdf](https://www.socialdemokraterna.se/download/18.36cb33a81817fcdd3ec50a0/1661417788892/Valmanifest%20tryck%20(1).pdf)

Socialdemokraternes valmanifest 2015. *Det Danmark du kender*. Hämtat 10:e maj 2023

https://manifesto-project.wzb.eu//down/originals/2019-2/13320_2015.pdf

Socialdemokraternes valmanifest 2019. Hämtat 10:e maj 2023

https://manifesto-project.wzb.eu//down/originals/2020-2/13320_2019.pdf

Socialdemokraternes valmanifest 2022. Hämtat 10:e maj 2023

<http://www.socialdemokraternefrhavn.dk/wp-content/uploads/2021/10/Valgprogram-2022-2025-final.pdf>

Sverigedemokraternas valmanifest 2022. *Valmanifest*. Hämtat 10:e maj 2023

<https://sd.se/sverigedemokraternas-valmanifest-2022/>

Sverigedemokraternas valmanifest 2018. *Valmanifest*. Hämtat 10:e maj 2023

<https://snd.gu.se/sv/vivill/party/sd/v/2018>

Sverigedemokraternas valmanifest 2014. *Vi väljer välfärd*. Hämtat 10:e maj 2023

<https://snd.gu.se/sv/vivill/party/sd/v/2014>

Valmyndigheten: valresultat 2014

<https://www.val.se/valresultat/riksdag-region-och-kommun/2014/valresultat.html>
hämtat 12:e maj 2023

Valmyndigheten: valresultat 2018

<https://www.val.se/valresultat/riksdag-region-och-kommun/2018/valresultat.html>
hämtat 12:e maj 2023

Valmyndigheten: valresultat 2022

<https://www.val.se/valresultat/riksdag-region-och-kommun/2022/valresultat.html>
hämtat 12:e maj 2023